

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE LUKÁŠE LAIBRTA:

Vliv kendó na utváření hodnot cvičence

Student ve své diplomové práci vhodně navazuje na úspěšnou práci bakalářskou, kterou významně obohacuje o výzkumný aspekt. Zatímco první část práce (kapitola 1) nabízí víceméně obecný úvod, který představuje zestručnělou verzi části práce bakalářské, další dvě třetiny práce (kapitoly 2 a 3) lze považovat za její skutečné těžiště. Z koncepčního ani metodického hlediska nelze práci nic zásadního vytknout – práce má logickou a vyváženou strukturu, klade si správné otázky a vhodným způsobem na ně hledá odpověď. Ocenit je třeba též celkovou pečlivost při formální úpravě textu a stylistickou kultivovanost. Samotné téma práce považuji za velmi zajímavé, důležité a inovativní. Vzhledem k určité krizi hodnot evropské civilizace je vliv nejrůznějších bojových umění či jiných prvků pocházejících z odlišných kultur na hodnotové orientace jejich praktikantů téma, které může být čím dál tím více aktuální. Přesto v práci nacházím problematická místa, které lze rozdělit do dvou okruhů – na ty, které se týkají části teoretické, a na ty, které se týkají části praktické (výzkumné).

Přestože myšlenkové zdroje kendó představuje práce v zásadě správně, stručně a jasně, některá tvrzení odrážejí příliš rychlá nebo obecná zjednodušení, v závažnějších případech i specificky evropská nepochopění některým základním aspektům východního myšlení. Pokud např. autor odůvodňuje bojové nasazení a odvalu východních válečníků konceptem reinkarnace (s. 11), je to v buddhistickém konceptu velmi zavádějící především proto, že buddhismus naopak učí, že nic takového jako trvalý poklad osobnosti („já“, duše), která by se jen přerозovala a měnila tělesné formy, ve skutečnosti neexistuje. To jediné, co se podle Buddha přerozuje, je žízeň, touha či žádost (po životě), která je však zbavená jakékoli trvalé individuality. Nadějí buddhistů vůbec není pokračování života v dalších zrozeních, ale naopak ukončení tohoto strastného koloběhu. Stejně tak není pravda, že „v Japonsku dostal buddhismus, který byl z Indie přenesen do Číny a smíšen s taoismem, název zen“ (s. 11). V Japonsku se uchytila a dodnes existuje celá řada škol a odnoží buddhismu, z nichž zen navíc nikdy nepatřil k těm nejvýznamnějším. Dále, zatímco autor pokládá bušidó (etický kodex válečníka) za čtvrtý ideový zdroj kendó (spolu se šintoismem, konfucianismem a zenem), správnější by bylo uvažovat o bušidó jako o průniku či výslednici všech těchto tří předchozích zdrojů (s. 12-13). Tyto spíše dílčí výtky nicméně vyplývají z připomínky závažnější, a tou je poměrně chudý seznam odborné literatury v této části práce. Autor se ve výkladu myšlenkových zdrojů kendó opírá v zásadě jen o práci I. Fojtíka *Duch Budó* a nijak ji nekonfrontuje s další četnou literaturou. Je mi jasné, že nejde a nemá jít o práci religionistickou, ale i tak se domnívám, že student pro účel teoretického úvodu k diplomové práci neměl jen převzít a zestručnit části práce bakalářské, ale měl ji přepracovat na základě podstatně většího množství odborných zdrojů. Zcela stejnou námitku mám však i vůči vlastnímu výkladu kendó, kde opět nacházím v zásadě jen dva klíčové zdroje (J. Tokeshi a H. Ozawa). V Úvodu student uvádí též jako klíčovou práci J. Sasamoriho a G. Warnera, v práci však na ni nikde neodkazuje. Přestože (nebo protože) vůbec nejsem odborníkem na oblast kendó, rád bych se zeptal, proč student ke zpracování této části vůbec nepotřeboval zdroje, které zřejmě patří k základním primárním zdrojům tradice kendó a které jsou přeložené do češtiny – např. Takuan Sóhó: *Cesta zenu – cesta meče* nebo Mijamoto Musashi: *Kniha pěti kruhů*. Z další běžně dostupné literatury nenacházím např. Gordon Warner – Don F. Draeger: *Japonský šerm*, Taira Šigesuke: *Bušidó – cesta samuraje* či D. F. Draeger & R. W. Smith *Asijská bojová umění – historie, techniky a zbraně*. Naopak za velmi

pěkně zpracovanou pokládám kapitolu 2, v níž student podává velmi plastický a obsahově bohatý výklad teorie hodnot a uvádí celou řadu příkladů a problematických aspektů zkoumání hodnotové orientace, o které se pak vhodně opírá v následující praktické části práce. Právě v této kapitole dokazuje to, co není úplně patrné v částech předchozích – totiž že je schopen postavit svůj výklad na komparaci a konfrontaci dostatečného, ne-li vyčerpávajícího množství zdrojů.

K metodice a realizaci vlastního výzkumu nemám vážnějších připomínek. Snad bych jen namítl, že ve formulaci vytčených výzkumných otázek (str. 35) nejsou občas zcela jasné významové rozdíly. Nerozumím např. rozdíl mezi otázkou 1) a. a 1) b. a otázkami 6), 7) a 8). Spíše než koncepční či metodické se však nabízejí připomínky interpretační. Například velmi zásadně nesouhlasím s tím, že v interpretaci výsledků autor nevhodně rozšiřuje pojem „rodina“ na širší kolektiv podobně smýšlejících či praktikujících, a v zásadě jej tak zaměňuje za pojem „subkultura“, když tvrdí: *„tím, že člověk začne praktikovat kendó, které tvoří lidé, se dostane do „rodiny“. V této „rodině“ se pak dál rozvíjí, má nějaké povinnosti a dál utváří společnost, ve které žije“* (s. 58). V tomto případě student výpověď respondentů podle mého názoru velmi hrubě dezinterpretuje a dává jí zcela jiný význam. Podobně též k pojmu „partner“ uvádí, že *„se může jednat jak o životního partnera, tak o partnera ke cvičení“* (s. 58), což mi vyznívá podobně absurdně. Stejně tak za neadekvátně zobecňující a skoro urážlivě sexistické považuji tvrzení, že *„muži praktikující kendó chodí na kendó kvůli činnosti samé, zatímco ženy chodí praktikovat kendó právě kvůli jeho sociálním aspektům, možná dokonce (byť třeba nevědomky) za účelem nalezení partnera (...)“* (s. 60). Ve všech těchto případech není úplně jasné, nakolik se autor nechal strhnout dodatečnou interpretací vybraných respondentů, v každém případě právě tato nejasnost je velmi problematická – v práci by měly být interpretace a reflexe respondentů jasně a zřetelně odděleny od interpretace autora výzkumu.

Celkově považuji vlastní výzkum za dobře zrealizovaný a některá zjištění pokládám za mimořádně zajímavá, důležitá, otevírající další otázky a možná rozpracování. Za trefně formulovanou pokládám např. odpověď na zcela základní otázku, zda-li cvičení kendó vede k určité hodnotové stupnici, nebo naopak určitá hodnotová stupnice předurčuje člověka k tomu, že se této aktivitě začne a bude celoživotně věnovat. Podle mínění respondentů *„praktikování kendó vyhledávají lidé, kteří, pokud v praxi kendó vytrvají, najsou v sobě skrytou specifičnost, a tedy i hodnoty a hodnotový systém, který je jim vlastní a s hodnotami kendó rezonuje. Odlišnost kendistů od běžné populace se tedy projevuje až v případech, kdy v cvičení kendó vytrvají a toto se stane jejich „životní cestou“* (s. 69-70). Podobně pozoruhodné je zjištění, že cvičenci kendó na rozdíl od běžné populace výrazně výše hodnotí hodnotu „humanity“ (s. 55), zatímco hodnotě „pravdy“ přisuzují až třetí místo. Diskuzním námětem může být také to, že cvičenci kendó oproti běžné populaci chtějí „pomáhat rozvoji demokracie ve společnosti“ (s. 61), na druhou stranu však podstatně menší význam oproti většinové populaci připisují „veřejné činnosti, angažovanosti a politice“ (s. 52). Jak by autor tento rozpor okomentoval či odůvodnil? Jde o rozpor zdánlivý, nebo skutečný?

Po zvážení všech předností i slabín předložené práce doporučuji diplomovou práci Lukáše Laibrta k obhájení a podle úrovně obhajoby a názoru zkušební komise navrhuji známku v rozmezí **výborně – velmi dobře**.

PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky TF JU,
15.7. 2014 v Českých Budějovicích